

Шпак Олександр

студент

Науковий керівник: Гель І.М.

Західноукраїнський національний університет

**БІОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ І ПРОДУКТИВНІСТЬ СОРТІВ СОЇ
(GLYCINE MAX L.) В УМОВАХ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ**

Починаючи з 2000 р. в Україні є чітка тенденція до розширення посівних площ і збільшення валових зборів сої. Основна частина вирощуваної в Україні сої переробляється в олійній, м'ясній та кондитерській промисловості. В тваринництві та птахівництві соєвий шрот використовується для виробництва комбікормів. Поки що вітчизняному соєвому ринку не вистачає соєвих шроту та макухи власного виробництва. Виробництво продуктів переробки сої ще на 20% відстає від споживання. В Україні є достатньо великий сортовий склад сої. До Державного реєстру сортів рослин України внесено 114 сортів цієї культури різних груп стиглості – від ультра скоростиглих до пізньостиглих.

Метою наших досліджень було вивчити групу сортів сої в умовах Тернопільської обл. призначених для зони Лісостепу України і виділити кращі для вирощування в нашій зоні. Вивчали п'ять сортів сої вітчизняної селекції: Легенда, Київська 98, Ворскла, Вільшанка і Анжеліка.

Вивчали весь цикл розвитку сої (від появи зародків до остаточної готовності бобів до збору). Вивчали фенофази у сортів сої: фаза сходів, фаза розгалуження, фаза цвітіння, фаза плодоутворення, фаза наливу насіння, фаза дозрівання. Досліджували реакцію сортів сої на погодні умови, формування урожайності і продуктивність сортів та стійкість сортів сої до основних хвороб.

В результаті досліджень прийшли до висновку, що умови вирощування істотно впливають на проходження фенофаз, продуктивність і стійкість до основних хвороб сої. Погода в період дозрівання бобів сильно впливає і на темпи їх розвитку і період дозрівання. Сприятлива погода сприяє морфогенезу бобів і боби дозрівають рівномірно і дружно. Першими достигали боби у сорту Легенда (за 80-85 днів залежно від погодніх умов року), наступними – сорти Ворскла (100 днів), Вільшанка (105 днів) і Київська 98 (110 днів). Ці сорти ми віднесемо до ранніх в наших умовах. Сорт Анжеліка належить до середньостиглих сортів, насіння цього сорту дозрівало через 115 днів від появи сходів. Сорти Легенда, Вільшанка і Ворскла стійкі до основних хвороб сої. Найврожайнішим в наших умовах виявився сорт Ворскла (більше 3 т/га).

Список використаних джерел

1. Селекція і насінництво сільськогосподарських рослин : підручник / [М. Я. Молоцький, С. П. Васильківський, В. І. Князюк та ін.]. К. : Вища освіта, 2006. 464 с.
2. Соя (*Glycine max* (L.) Merr.) / В. В. Кириченко, С. С. Рябуха, Л. Н. Кобизева, О. О. Посилаєва, П. В. Чернишенко : монографія / НААН, Інститут рослинництва ім. В. Я. Юр'єва . Х., 2016. 400 с.
3. Основи наукових досліджень в агрономії / В.О. Єщенко та ін. Київ: Дія, 2005. 288 с.
4. <https://agroperspectiva.com.ua/uk/optymalni-poperednyky-soyi/>